

Bekämpa korruption - öka öppenheten

EU har skakats av flera korruptionsskandaler de senaste åren. Bristen på öppenhet och avsaknad av tydliga regler för insyn och gåvor gör att risken för korruption ökar. Stater och företag arbetar aktivt för att påverka de lagar och beslut som antas, hemlighetsmakeri och mutor är ett hot mot det öppna demokratiska beslutsfattandet.

Det är inte ovanligt att EU-parlamentariker eller tjänstemän går över till att bli lobbyister, ofta för storföretag, efter sin tid i EUs institutioner. De kan då utnyttja information och kontakter som de fått.

EU-parlamentet har skakats av flera skandaler med mutor från länder som Qatar och Marocko, dessa utreds av polis och åklagare. Stora summor i kontanter har beslagtogs och ledamöter har avsatts från sina uppdrag. Nu senast har anklagelser riktats mot ledamöter som ska ha gått Rysslands ärenden.

Även EU-kommissionen är drabbad. Lobbyister från storföretag har ett stort inflytande över kommissionens arbete. Även EU-kommissionens ordförande, Ursula von der Leyen, har kritiserats för direkta kontakter med Pfizers ledning i samband med upphandling av vaccin för flera hundra miljarder kronor. Von der Leyen har inte velat offentliggöra de sms som hon utbytte med Pfizers direktörer i samband med affären. En topp tjänsteman på EU-kommissionen, Peter Hololei, tog emot ett flertal bjudresor från Qatar Airways samtidigt som hans avdelning förhandlade med flygbolaget om viktiga avtal.

Dessa skandaler är sannolikt bara toppen av ett isberg. Vänsterpartiet föreslår därför en rad åtgärder för att öka öppenheten och bekämpa korruption inom EUs institutioner.

1. Den period av karantän för att ta uppdrag som lobbyist som idag är sex månader för avgående EU-parlamentariker förlängs till tre år. Detta ska även gälla tjänstemän i samtliga EU-institutioner.
2. Ett totalt förbud mot att ta emot resor och hotellövernattningar från företag, lobbygrupper och företrädare för stater införs för EU-parlamentariker och tjänstemän vid EUs institutioner.
3. EU-parlamentarikers möjligheter att ta avlönade sidouppdrag begränsas kraftigt. Det ska exempelvis inte vara tillåtet att inneha välavlönade styrelseuppdrag i bolag som påverkas av EUs lagstiftning eller att arbeta som rådgivare åt sådana företag eller organisationer.
4. EU-parlamentariker kan få tusentals förslag på yrkanden på lagstiftning om året från lobbyister, och många ledamöter lämnar in dem. När en lobbyist skickar in ett yrkande på en förändrad lagstiftning till en parlamentariker så ska det offentliggöras i ett register så att man vet varifrån förslagen kommer.

5. EUs öppenhetsregister där lobbygruppers aktivitet registreras ska göras obligatoriskt, legalt bindande och sanktioner införs mot dem som inte registrerar sig. När lobbygrupper företräder främmande stater så ska detta redovisas i registret.
6. Alla tjänstemän vid EU-kommissionen och alla EU-parlamentariker ska redovisa sina kontakter med olika lobbyister. Idag gäller detta enbart de som innehar vissa befattningar och uppdrag. De lobbyister man möter måste ha registrerat sig i det offentliga registret.
7. Lobbymöten med representanter för EU:s lagstiftande ministerråd ska redovisas. Idag behöver ett land bara redovisa lobbymötena när det är ordförande, det vill säga 6 månader vart 27:e halvår.
8. De arbetsgrupper som EU-kommissionen använder för att ta fram och förbereda lagstiftning ska arbeta med offentliga dagordningar och protokoll. När representanter från andra aktörer bjuds in ska EU-kommissionen se till att sammansättningen är balanserad med minst lika många företrädare för frivilligorganisationer och folkrörelser som för företag och branschorganisationer.
9. EU-kommissionens hemlighetsfulla "Nämnd för lagstiftningskontroll" har stor makt över vilka lagar som kan läggas fram. I praktiken har den ofta fungerat som en överrock som bevakar företagens intressen. Nämnden bör avskaffas.
10. Sverige ska gå med i EUs speciella åklagarmyndighet EPPO som arbetar med att bekämpa brott mott EUs egna medel.

